

SZKLANA MENAŻERIA

TENNESSEE WILLIAMS uznany został przez krytykę za najpopularniejszego i najczęściej grywanego autora w Stanach Zjednoczonych po II wojnie światowej.

Urodził się 26 marca 1914 r. w Columbus w stanie Missisipi. Ojciec jego był komiwojażerem fabryki obuwia, matka pochodziła z rodziny pionierów kolonizujących stan Tennessee. Po latach, wybierając pseudonim literacki, przybrał imię Tennessee, uznając, że nazwa tego stanu jest najwłaściwszym hasłem wywoławczym dla spraw i konfliktów Południa; (właściwe nazwisko — Thomas Lanier Williams). Nie miały wpływu na kształtowanie światopoglądu Williama osoba dziadka pisarza, protestanckiego duchownego, zainteresowanego sztuką i literaturą.

Williams ukończył szkołę w Saint Louis i w roku 1931 rozpoczął studia uniwersyteckie w Missouri. Ze względu na kłopoty ze zdrowiem musiał studia przerwać; podjął pracę urzędnika w fabryce obuwia. Kontynuował studia na uniwersytetach w Saint Louis i Iowa. Podejmował się różnych zajęć — był kelnerem, biletorem w kinie, recytował wiersze, był gońcem hotelowym, dużo podróżował.

Debiutował nowelą w wieku szesnastu lat. Zarówno jednoaktówki, jak i pierwsza pełnospektaklowa sztuka „Battle of Angels” (Bitwa Aniołów), wystawiona w roku 1940, nie przyniosły mu sukcesu. „Battle of Angels” w zmienionej wersji, pod tytułem „Orpheus Descending” (Orfeusz schodzący do podziemi) po nowojorskiej premierze w roku 1957 zyskała światowy rozgłos.

Premiera „Szkłanej menażerii” na Broadwayu w roku 1945 przyniosła Williamsowi sukces. Uznany został za najwybitniejszego, obok Arthura Millera, reprezentanta amerykańskiego realizmu psychologicznego.

„Szkłana menażeria” ma dość ścisły związek z biografią pisarza. Pierwowzorem Amandy i jej córki Laury stały się matka i siostra pisarza. Tragiczne chwile związane z operacją mózgu, jaką przeszła jego siostra, dały początek konfliktowi dramatycznemu przyszłego utworu.

Już pierwsze utwory Williama sygnalizowały tematy, wokół których koncentrują się zainteresowania autora „Szkłanej menażerii”. Drążenie ludzkiej osobowości, jej odporności emocjonalnej, dramaty i kryzysy napinające psychikę bohaterów do granic wytrzymałości, to tematy, które do dziś frapują Williama. Fascynuje go również „problem zatamania się i niedorozwoju tradycji, kultury i protestanckich wartości oraz krytyka purytańskiego drobniomieszczactwa i hipokryzji. [...] Głównym motorem akcji jego sztuk jest brak możliwości zaspokojenia seksualnych żądz i pasji kierujących postępowaniem większości bohaterów. Prawie we wszystkich sztukach fizyczne nieprzystosowanie partnerów przybiera drastyczne formy objawiające się w seksualnych perwersjach, nerwicowych i histerycznych stanach bohaterów gnębionych uczuciem okrutnej samotności” (A. Kopcewicz, M. Sienicka), a w opinii M. Kesting: „jego dramaturgię cechuje specjalna predylekcja do makabry, skala jego męskich i żeńskich neurotyków jest legendarna”.

Dorobek teatralny Williama jest niezwykle bogaty. Do utworów najbardziej znanych naszym widzom należą: „Szkłana menażeria” i „Tramwaj zwany pożądaniem” (1947) za którą autor otrzymał pierwszą nagrodę Pulitzerza. Po raz drugi otrzymał tę nagrodę za sztukę „Kotka na rozpalonym dachu” (Cat on a Hot Tin Roof) w roku 1955.

Jest autorem takich sztuk jak: „Summer and Smoke” (Lato i dym, 1948), „Tatuowana róża” (The Rose Tattoo, 1951), „Sweet Bird of Youth” (Słodki ptak młodości, 1956), „Suddenly Last Summer (Nagle ostatniego lata, 1959), „Noc iguany” (The Night of the Iguana, 1962), „The Two Characters Play” (Sztuka na dwie osoby, 1967), „Seven Descents of Myrtle” (Siedem upadków Myrtle, 1967), „Out cry” (Ostatni krzyk, 1973), „The Red Devil Battery Sign” (Światło Baterii Czerwonego Diabła, 1975).

Opinię publiczną zbulwersowały wydane w roku 1975 nakładem wydawnictwa Doubleday „Pamiętniki” Tennessee Williama. Nie stanowią one próby interpretacji własnej twórczości, raczej rodzaj bardzo intymnego dziennika, „są jakby tłem jego twórczości, tłem z pewnością niedoskonałym, lecz tworzącym perspektywę, której odtąd nie sposób od jego twórczości odzierać” (mn).

EM

TEATR ŚLĄSKI IM. STANISŁAWA WYSPIAŃSKIEGO, 40-003 KATOWICE, RYNEK 2. Telefony centrali 58-72-51, 58-72-52, dyrekcja i sekretariat: 59-89-76, organizacja widowni: 58-89-67, kasa biletowa: 59-93-60. Zastępca dyrektora KRYSZYNA SZARANIEC, główny księgowy IWONA SZYNDEL, kierownik muzyczny HALINA KALINOWSKA, koordynator pracy artystycznej BOGUMIŁA KURCAB, kierownik organizacji widowni WIESŁAW PYTLASINSKI.

Kierownik techniczny ZBIGNIEW ZBOROWSKI, z-ca kierownika technicznego JERZY HOŁÓWKA. Kierownicy pracowni technicznych: elektroakustycznej ANDRZEJ JAWORSKI, oświetlenia EUGENIUSZ GRZONDZIEL, krawieckiej damskiej EWA KERGER, krawieckiej męskiej STANISŁAW KLECKI, perukarskiej MARIA BEM, szewskiej JÓZEF WILK, stolarskiej ANTONI JURKIEWICZ, malarskiej i modelatorskiej KONRAD CUDOK, rekwizytor KAZIMIERZ RAWSKI, brygadier sceny ANDRZEJ BUGAJSKI.

W REPERTUARZE TEATRU

DUŻA SCENA

STANISŁAW IGNACY WITKIEWICZ

Scenografia:
BARBARA ZAWADA
Muzyka:
PIOTR HERTEL

SZEWCY

Reżyseria:
JAN MACIEJOWSKI
Choreografia:
HENRYK KONWINSKI

Przygotowanie wokalne: HALINA KALINOWSKA

SOFOKLES ANTYGONA

Scenografia:
WIESŁAW LANGE
Muzyka:
KRZYSZTOF KUPLOWSKI

Reżyseria:
JAN BYCZ
Ruch sceniczny:
HENRYK KONWINSKI

WILLIAM SZEKSPIR JULIUSZ CEZAR

Scenografia:
JERZY MOSKAL
Kostiumy:
DANUTA KNOSAŁA

Reżyseria:
JERZY ZEGALSKI
Muzyka:
EUGENIUSZ KNAPIK

Układ walk: ZBIGNIEW WASZKIELEWICZ

OSKAR WILDE BĄDŹMY POWAŻNI NA SERIO

Scenografia:
ANNA FRANTA

Muzyka:
HALINA KALINOWSKA

Reżyseria:
JÓZEF CZERNECKI

W PRZYGOTOWANIU:

WITOLD GOMBROWICZ OPERETKA

Scenografia:
ANDRZEJ SADOWSKI
Muzyka:
PIOTR HERTEL

Reżyseria:
JERZY ZEGALSKI
Choreografia:
HENRYK KONWINSKI

JIRI ŠOTOLA PODRÓŻ KRÓLA KAROLA DO FRANCJI I Z POWROTEM

Scenografia:
WIESŁAW LANGE

Reżyseria:
MAREK MOKROWIECKI

SCENA KAMERALNA

ŚLAWOMIR MROZEK GARBUS

Scenografia:
WIESŁAW LANGE

Muzyka:
HALINA KALINOWSKA

Reżyseria:
BOGDAN TOSZA

W PRZYGOTOWANIU:

MOLIER MIZANTROP

Przekład: JERZY ADAMSKI

Scenografia:
JERZY MOSKAL

Reżyseria:
JERZY ZEGALSKI

Przedprzedaż biletów na 15 dni przed przedstawieniem prowadzi kasa biletowa Teatru (Katowice, Rynek 2). Kasa biletowa czynna jest codziennie (oprócz poniedziałków) w godzinach od 10.00 do 13.30 i od 15.30 do 19.00; w niedziele od 16.00 do 19.00 i dodatkowo na godzinę przed przedstawieniem w przypadku rozpoczęcia przedstawienia przed godziną 16.00.

Współpraca fotograficzna
JAN HANUSIK
Redaktor techniczny
STEFAN BARCZAK

Redakcja programu
EWA MORON
Opracowanie graficzne
JERZY MOSKAL

Skład programu wykonał linotypista E. Sznober. Strony do druku zmontował zecer J. Eiserman. Druk wykonali maszyniści typograficzni: J. Chabrowski i H. Piechulik.

TEATR ŚLĄSKI
IMIENIA
ST. WYSPIAŃSKIEGO
W KATOWICACH

DYREKTOR
I KIEROWNIK
ARTYSTYCZNY
JERZY ZEGALSKI

SEZON TEATRALNY
1982/83;
PREMIERA
W LIPCU
1983 ROKU

KIEROWNIK
LITERACKI
EWA MOROŃ

1922 ROK JUBILEUSZOWY 1982

TENNESSEE
WILLIAMS

SZKLANA
MENAŻERIA

(THE GLASS MENAGERIE)

PRZEKIAD:
KAZIMIERZ PIOTROWSKI

Obsada:

Syn • ANDRZEJ KOWALCZYK
Matka • ANNA GOŁĘBIEWSKA
Córka • EWA LEŚNIAK
Gość • JERZY KUCZERA

REŻYSERIA:
JAN SYCZ

SCENOGRAFIA:
BARBARA PTAK

MUZYKA:
WITOLD SZCZUREK

ASYSTENT REŻYSERA:
JERZY KUCZERA

INSPICJENT:
DANUTA PUŁECKA

KONTROLA TEKSTU:
LEOKADIA STARKE

*Institut Teatralny
ze zbiorów Polskiego Ośrodka ITI*